

Εισαγωγή στη Μεγάλη Τεσσαρακοστή

[/ Ορθόδοξες Προβολές](#)

image not found or type unknown

Σε αντίθεση με αυτό που πολλοί νομίζουν ή αισθάνονται, η Σαρακοστή του Πάσχα είναι περίοδος χαράς. Είναι ο καιρός εκείνος που μάς δίνεται ή δυνατότητα να αποτινάξουμε κάθε τί άσχημο και θανατηφόρο από μέσα μας για να βρούμε πάλι τη δύναμη να ζήσουμε, να βιώσουμε σε όλο το βάθος του το μυστήριο στο οποίο είμαστε καλεσμένοι. Άν δεν κατανοήσουμε αυτή την ποιότητα της χαράς στη νηστεία, θα τη μετατρέψουμε σε μιὰ καρικατούρα, σε μιὰ περίοδο κατὰ τὴν ὁποία στο ὄνομα τοῦ Θεοῦ θα κάνουμε τὴ ζωὴ μας μίζερη.

Μπορεῖ, πράγματι, αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς χαρᾶς ποὺ πλέκεται με τὴν ἐπίπονη προσπάθεια καὶ τὸν ἀσκητικὸ ἀγῶνα νὰ φαίνεται περίεργη, ὅμως ἀγκαλιάζει με καθολικὸ τρόπο τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι κατάκτηση. Δὲν χαρίζεται ἀπλὰ σὲ ἐκείνους ποὺ ἀδιάφορα καὶ τεμπέλικά τὴν περιμένουν νὰ ἔρθει. Γιὰ ὅσους τὴν ἀναμένουν με τέτοιο πνεῦμα, θὰ ἔρθει, ἀλλὰ στο μέσον της νύχτας, σὰν τὴν Ἡμέρα τῆς Κρίσης. Σὰν τὸν κλέφτη ποὺ τρυπώνει ὅταν δὲν τὸν περιμένεις, σὰν τὸ Νυμφίο ποὺ φθάνει ἐνῶ οἱ μωρὲς παρθένες κοιμοῦνται. Δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸς ὁ τρόπος ποὺ θὰ πρέπει νὰ προσμένουμε τὴν Κρίση καὶ τὴ Βασιλεία.

Χρειάζεται νὰ ἀλλάξουμε τὴ νοοτροπία μας σὲ μιὰ νέα κατανόηση ποὺ θὰ μάς ἐπιτρέψει νὰ ξαναβρούμε μέσα μας αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο περιέργως ἔχουμε ἀποξενωθεῖ: τὴ χαρὰ τῆς προσμονῆς τῆς Ἡμέρας τοῦ Κυρίου -κι ἂς ξέρουμε ὅτι αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ Ἡμέρα τῆς Κρίσεως. Ἴσως μάς ξενίζει τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν Ἐκκλησία κηρύττουμε ὡς Εὐαγγέλιο - δηλαδή "καλὸ ἄγγελμα" - αὐτὸ τῆς Κρίσεως· κι ὅμως ἀναφωνοῦμε: "Ἐρχου Κύριε, ταχύ", γιατί ἡ Ἡμέρα τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι φόβος ἀλλὰ ἐλπίδα.

Ὅσο ἀδυνατοῦμε νὰ ἀρθρώσουμε αὐτὰ τὰ λόγια, κάτι σημαντικὸ διαφεύγει ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ μας συνείδηση. Παραμένουμε, ὅ,τι κι ἂν προφασιστοῦμε, παγανιστὲς ἐνδεδυμένοι ροῦχα εὐ-ἀγγελιαφόρων. Συνεχίζουμε νὰ εἶμαστε ἄνθρωποι ἀπὸ τὶς καρδιὲς τῶν ὁποίων λείπει ὁ Θεός. Ἄνθρωποι γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἐρχομὸς Του εἶναι σκοτάδι καὶ φόβος καὶ ἡ κρίση Του δὲν εἶναι λύτρωση ἀλλὰ καταδίκη. Τὸ

άντάμωμά μας με τόν Κύριο φαντάζει σάν ένα τρομερό γεγονός κι όχι σάν αυτό που λαχταροῦμε καί αυτό γιά τὸ ὁποῖο ζοῦμε. Ἄν δὲν τὸ συνειδητοποιήσουμε, ἡ περίοδος τῆς νηστείας δὲν θὰ γίνει ποτὲ γιά μᾶς χαρά, ἀφοῦ εἶναι μιὰ περίοδος που ἐνσωματώνει ταυτόχρονα κρίση καὶ εὐθύνη: χρειάζεται νὰ προηγηθεῖ αὐτοκριτικὴ γιά νὰ ὑποδεχτοῦμε τὴν Ἡμέρα τοῦ Κυρίου, τὴν Ἀνάσταση, με ἀνοιχτὴ καρδιὰ καὶ πίστη, σάν γιορτὴ.

Ἡ κρίση δὲν μᾶς ἐπιβάλλεται ἔξωθεν. Ναί, πράγματι θὰ ἔρθει ἡ μέρα που θὰ σταθοῦμε μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ θὰ κριθοῦμε· ἀλλὰ, πρὸς τὸ παρόν, ἐφόσον τὸ προσκύνημα συνεχίζεται, ὅσο τὸ τέλος ἐκκρεμεῖ καὶ ὁ δρόμος που μᾶς ὀδηγεῖ στὴν ὁμοίωση τοῦ Χριστοῦ ἀπλώνεται μπροστὰ μας ἀδιάβατος, κρινόμαστε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας. Ἄς θυμηθοῦμε τὰ λόγια τοῦ Κυρίου “ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ’ αὐτοῦ” (Ματθ. 5.25).

Ὅρισμένοι Πατέρες βλέπουν στὸ πρόσωπο τοῦ “ἀντιδίκου” ὄχι τὸν διάβολο (με τὸν ὁποῖο κανεὶς οὔτε εἰρηνεύει οὔτε συνδιαλέγεται), ἀλλὰ τὴ συνείδηση που σ’ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς γρηγορεῖ στὸ πλευρό μας καὶ οὐδέποτε ἡσυχάζει. Μὲ τὴ συνείδησή μας διαλεγόμαστε συνεχῶς, μᾶς ἀμφισβητεῖ κάθε στιγμή καὶ ὀφείλουμε νὰ συμφιλιωνόμαστε μαζί της. Ἀλλιῶς θὰ φτάσει κάποτε ἡ στιγμή τῆς Κρίσης καὶ τότε ὁ “ἀντίδικος” θὰ μεταμορφωθεῖ σὲ κατήγορο. Ἐνόσω, λοιπόν, ἀκόμα πορευόμαστε ἡ κρίση λαμβάνει χώρα διαρκῶς μέσα μας σάν ἕνας διάλογος με τὶς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τὶς πράξεις μας· ὅλα αὐτὰ που τίθενται ἐνώπιόν μας νὰ κρίνουμε καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα κρινόμαστε.

Συχνὰ πορευόμαστε μέσα στὸ σκοτάδι, ἀφοῦ σκοτισμένα εἶναι καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιὰ καὶ τὰ μάτια μας. Μόνο ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος φωτίσει τὴ ζωὴ μας ὑπάρχει δυνατότητα ν’ ἀρχίσουμε νὰ διακρίνουμε μέσα μας τὸ σωστὸ καὶ τὸ λάθος. Σ’ ἕνα ἀξιοσημεῖωτο κείμενό του ὁ Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης γράφει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀποκαλύπτει τὴν ἀσχήμια τῆς ψυχῆς μας παρὰ μόνο ἐὰν δεῖ μέσα μας ἀρκετὴ πίστη καὶ ἐλπίδα ἱκανὴ ὥστε νὰ μὴν καταρρεύσουμε στὸ ἀντίκρισμα τῶν ἀμαρτιῶν μας.

Μὲ ἄλλα λόγια, ὅποτε εἶμαστε σὲ θέση ν’ ἀναγνωρίσουμε τὴ σκοτεινὴ πλευρὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας, τότε ἀρχίζουμε νὰ κάνουμε κάποια βήματα αὐτογνωσίας κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς κρίσης τοῦ Θεοῦ, που δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν φωτισμὸ τῆς Θείας δικαιοσύνης. Δύο τινὰ συμβαίνουν τότε: ἀφενὸς μᾶς ξενίζει ἡ ἀσχήμια που φανερώνεται μπροστὰ μας, ἀφετέρου αἰσθανόμαστε χαρὰ γιατί ἀναγνωρίζουμε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Θεοῦ. Μᾶς ἐμπιστεύεται μιὰ νέα γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας, που ἄλλοτε δὲν τὴν ἐπέτρεπε γιατί δὲν εἴχαμε τὴ δύναμη νὰ ἀποδεχτοῦμε τὴν ἀλήθεια. Κι ἔτσι, ἡ κρίση μετατρέπεται σὲ χαρὰ γιατί ἡ ἀποκάλυψη τῶν ἀστοχιῶν μας συνοδεύεται ἀπὸ τὴ γνώση ὅτι ὁ Θεὸς εἶδε μέσα μας πίστη καὶ ἐλπίδα καὶ καρτερία

πού θα μᾶς ἐπιτρέψουν ὄχι μόνο νὰ δοῦμε πιὸ καθαρὰ ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργήσουμε.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι σημαντικὰ ἐὰν θέλουμε νὰ κατανοήσουμε γιατί ἡ νηστεία καὶ ἡ χαρὰ πᾶνε μαζί. Ἀλλιῶς, ἡ διαρκής, ἐπίμονη προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ νὰ μᾶς φέρει σὲ ἐπίγνωση, μπορεῖ νὰ μᾶς βαρύνει ἀντὶ νὰ μᾶς χαροποιεῖ, ὥστε δὲν θὰ εἴμαστε πιὰ σὲ θέση νὰ φτάσουμε στὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μὲ χαρὰ, γιατί θὰ φανταζόμαστε ὅτι ἡ Ἀνάσταση δὲν μᾶς ἀφορᾷ.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἰσάγει τοὺς πιστοὺς στὴ Σαρακοστή μὲ μία σειρὰ προκαταρκτικῶν ἐβδομάδων κατὰ τὶς ὁποῖες τὸ Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα μᾶς ὀδηγεῖ βῆμα πρὸς βῆμα ἀπὸ τὸ σκοτάδι πρὸς τὸ φῶς τῆς κρίσεως.

Τὸ πρῶτο, δραματικὸ στάδιο συνίσταται στὸ γεγονὸς ὅτι εἴμαστε τυφλοί, κι ὅμως ἀνίδεοι γιὰ τὴν τυφλότητά μας. Ἐνῶ βρισκόμαστε στὸ σκοτάδι δὲν συνειδητοποιοῦμε ὅτι τὸ σκοτάδι εἶναι γύρω καὶ μέσα μας. Τὸ Εὐαγγέλιο πού μᾶς μιᾷ σχετικὰ εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Βαρτίμαιου, τοῦ τυφλοῦ ἐπαίτη στὴν πύλη τῆς Ἰεριχοῦ, ἐνὸς ἀνθρώπου πού ἦ ἔχασε τὸ φῶς του ἢ ἦταν ἐκ γενετῆς τυφλός, ἀλλὰ σὲ κάθε περίπτωση ζοῦσε στὸ ἀπόλυτο σκοτάδι. Δὲν ὑπῆρχε ζωὴ, οὔτε φῶς, οὔτε χαρὰ γι' αὐτόν. Πιθανὸν νὰ εἶχε συμφιλιωθεῖ μὲ τὴ δυστυχία του.

Συνέχιζε νὰ ἐπιβιώνει μέρα μὲ τὴ μέρα, χάρις στὴν ψυχρή, ἀδιάφορη ἐλεημοσύνη τῶν περαστικῶν. Ἀλλὰ ἕνα πράγμα ἔκανε τὴ δυστυχία του τραγική: Ζοῦσε τὸν καιρὸ τοῦ Ἰησοῦ. Πρέπει νὰ ἄκουσε πολλές φορές νὰ μιλοῦν γι' αὐτόν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, πού γιάτρευε ἀνθρώπους καὶ ἀνακαίνιζε τὰ πράγματα, πού ἔδινε φῶς σὲ τυφλοὺς καὶ θεράπευσε τὸν ἐκ γενετῆς τυφλό. Αὐτὴ ἡ δυνατότητα τῆς σωτηρίας, ἡ λαχτάρα τῆς ἀνέλπιστης γιαιτρείας, ἔκανε τὸ σκοτάδι του ἀκόμα πιὸ πυκνό. Θὰ ἦταν ἀπίθανο ὁ Θεὸς νὰ βρεθεῖ στὸ δρόμο του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἴδιο δὲν θὰ ἦταν ποτὲ δυνατὸ νὰ καταφέρει νὰ συναντήσῃ αὐτόν τὸν ἀκούραστο κήρυκα καὶ ἰατρὸ πού ἀδιάκοπα περιόδευε. Πῶς θὰ μπορούσε ἕνας τυφλὸς ἄνθρωπος ν' ἀκολουθήσῃ ἕναν περιοδεύοντα; Συνειδητοποίησε τὸ μέγεθος τῆς τυφλότητάς του μπροστὰ στὴ δυνατότητα πού ὑπῆρχε νὰ ἀναβλέψῃ. Ἡ ἀπελπισία του μεγάλωσε ἀφότου γεννήθηκε μέσα του ἡ ἐλπίδα. Κι ἔτσι, ὅταν ἄκουσε τὸν Χριστὸ νὰ πλησιάζει ἰκέτευσε γιὰ τὴν θεραπεία του ἀπὸ τὰ βάθη αὐτῆς τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς φλογερῆς ἐπιθυμίας του νὰ σωθεῖ.

Αυτό είναι τὸ πρῶτο βῆμα πὸ συχνά μᾶς φαίνεται τόσο δύσκολο: νὰ ἔρθουμε πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὴν πραγματικὴ μας κατάσταση, κι ὄχι νὰ παρηγοροῦμε τὸν ἑαυτὸ μας ὅτι διάγουμε ἕνα εἶδος ζωῆς πὸ εἶναι ἱκανὸ ν' ἀντικαταστήσει τὴ θεία ζωὴ. Ὅφείλουμε νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι σὲ ἀναφορὰ μὲ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ βρισκόμαστε στὸ σκοτάδι. Καὶ νὰ σκεφτοῦμε ὅτι χωρὶς φῶς εἴμαστε χαμένοι, γιατί τὸ σκοτάδι στὸ ὁποῖο ἔχουμε ἀφεθεῖ εἶναι ὁ θάνατος, ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν πρόκειται νὰ ἀλλάξουμε στάση ἂν δὲν καταλάβουμε ὅτι ἡ κατάστασή μας εἶναι ἀπελπιστικὴ· ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου, τὸ μόνο πὸ ἔχει νόημα. Τότε θὰ ἀπευθυνθοῦμε στὸ Θεό, ἐλπίζοντας ὅτι ἐκεῖνος θὰ ἐνεργήσει. Μόνο αὐτὴ ἡ θανάσιμη ἀγωνία μπορεῖ νὰ μᾶς ἀφυπνίσει, σὰν τοῦ Βαρτίμαιου, πὸ κανεὶς δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ σταματήσει τὶς κραυγές του γιὰ βοήθεια ὅταν κατάλαβε ὅτι ἦρθε ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή. Περνοῦσε ὁ Χριστός. Τὴν ἐπόμενη στιγμή θὰ εἶχε προσπεράσει καὶ τὸ σκοτάδι του θὰ γινόταν μόνιμο, ἀθεράπευτο.

Ἐνας ἄλλος λόγος πὸ μᾶς κρατάει συνήθως σὲ ἀδράνεια εἶναι ὁ φόβος μας γιὰ τὴ γνώμη τῶν ἀνθρώπων. Ὅσο πιστεύουμε πὸς πρέπει νὰ συντηροῦμε μία συγκεκριμένη εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας πρὸς τὰ ἔξω εἶναι φοβερὰ δύσκολο νὰ ἀλλάξουμε, κι αὐτὸ μᾶς φανερώνει ἡ παραβολὴ τοῦ Ζακχαίου, πὸ ἀκολουθεῖ. Τὸ πρόβλημα τοῦ Ζακχαίου ἦταν τὸ ἐξῆς: Ἦθελε ἀπεγνωσμένα νὰ δεῖ τὸν Χριστό. Θὰ ἔπαιρνε τὸ ρίσκο νὰ ἐξευτελίσει τὸν ἑαυτὸ του; Τὸ νὰ φθάσει κανεὶς νὰ γίνεῖ γελοῖος διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀπόρριψη πὸ συνήθως βιώνουμε καὶ καταφέρνουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε χρησιμοποιώντας ὡς προκάλυμμα τὴν ὑπερηφάνειά μας. Ἡ γελοιοποίηση ξεπερνᾷ τὸ κουράγιο τῶν περισσοτέρων ἀπὸ μᾶς.

Μπορεῖτε νὰ φανταστεῖτε ἕναν τραπεζικὸ διευθυντὴ μιᾶς μικρῆς πόλης νὰ σκαρφαλώνει σ' ἕνα δέντρο ἐνώπιον τοῦ πλήθους καὶ νὰ δέχεται τὶς κοροϊδίες καὶ τὰ ἐπιφωνήματα τῶν μικρῶν παιδιῶν, χάριν μιᾶς συνάντησης μὲ τὸν Χριστό; Αὐτὴ ἦταν ἡ θέση τοῦ Ζακχαίου, τοῦ ἰσχυροῦ καὶ πλούσιου ἀνδρα. Ἀλλὰ γιὰ ἐκεῖνον ἡ συνάντηση μὲ τὸν Χριστὸ εἶχε τόση σημασία – ἦταν ἕνα ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου – πὸ βρῆκε τὴν ἐτοιμότητα νὰ ἀγνοήσει τὴν γελοιοτητα καὶ τὴν ταπείνωση, προσηλωμένος στὴν ἐπιθυμία του. Καὶ εἶδε τὸν Χριστό.

Ἐπάρχουν δύο τρόποι γιὰ νὰ πάψουμε νὰ ἐξαρτώμαστε ἀπὸ τὴν κρίση τῶν ἀνθρώπων. Εἴτε θὰ πράξουμε ὅπως ὁ Ζακχαῖος, ἀποδεχόμενοι τὴν ταπείνωση ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς σωτηρίας μας, εἴτε θὰ ἐπιτρέψουμε στὴν καρδιά μας νὰ σκληρύνει καὶ μὲ τὴν ὑπερηφάνειά μας θὰ ἀκυρώσουμε τὴν κρίση τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχουμε ἄλλη ἐπιλογή. Ἐπάρχει μόνο ἡ αὐθόρμητη ταλάντευση καὶ ἡ ἀδυναμία πὸ ὅλοι βιώνουμε πρὶν ἀποφασίσουμε ἀνάμεσα στὸ σωστὸ καὶ τὸ λάθος, γιατί κάθε φορὰ πὸ κλείνουμε πρὸς τὸ λάθος φοβόμαστε τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ καὶ ὅποτε

ἀναζητοῦμε τὸ σωστὸ βρισκόμαστε ἀντιμέτωποι μὲ τὴν κρίση τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὑπερηφάνεια ἢ ἡ ταπείνωση εἶναι οἱ μόνοι δρόμοι ποὺ θὰ μᾶς ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὸ δίλημμα.

Ἡ ἐπόμενη παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς πρώτης, αἰχμηρῆς κρίσης ποὺ εἶναι συνάμα ἀνθρώπινη καὶ θεϊκὴ. Ἐὰν ἀναρωτηθοῦμε πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ Φαρισαῖος νὰ εἶναι τόσο ὑψιπετῆς παρὰ τὶς ὑψηλές του γνώσεις γιὰ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Τελώνης τόσο ταπεινὸς παρὰ τὴν ἀπλότητά του, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀπαντήσουμε ὡς ἐξῆς: οἱ ἀναφορὲς τοῦ Φαρισαίου βρίσκονται στὸ γράμμα τοῦ νόμου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι εὐκόλο νὰ αἰσθάνεται ὅτι δικαιώνεται μὲ νομικὸ τρόπο, μὲ βάση τὸ νόμο καὶ τὸ γράμμα τοῦ νόμου. Μπορεῖ πάντοτε νὰ πληροῖ τοὺς κανόνες καὶ νὰ αἰσθάνεται ἀνεπίληπτος.

Ἀλλὰ οἱ ἀναφορὲς τοῦ Τελώνη διαφέρουν. Δὲν ἦταν νομοταγῆς. Ὅ,τι γνώριζε ἀπὸ τὸ νόμο συνοψίζονταν στὰ ἐξῆς: συγκεκριμένα χωρία τοῦ νόμου ἔθεταν τὶς πράξεις καὶ τὴ ζωὴ του στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ· κι ἄλλα πάλι χωρία τὰ χρησιμοποιοῦσε ὁ ἴδιος γιὰ νὰ διεκδικήσει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε. Ὁ νόμος ἦταν ἓνα δυνατὸ, βάνουσο καὶ σκληρὸ ἐργαλεῖο ἄλλοτε στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, κι ἄλλοτε στὰ δικά του. Καὶ καθὼς ἦταν γνώστης τῆς ζωῆς, ἤξερε καλὰ ὅτι ἡ μόνη σωτηρία ἀπὸ τὸ νόμο ἦταν ἡ ἀνθρώπινη εὐσπλαχνία καὶ ἡ ἀνθρώπινη συμπόνια.

Μόνο ἡ ἀνθρώπινη σχέση ἦταν δυνατὸ νὰ σώσει τὸν χρεωμένο ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ τὸν αἰσχροκερδῆ ἀπὸ τὴν κρίση τοῦ δικαστῆ. Ἔτσι οἱ ἀναφορὲς του βρίσκονταν σὲ σύγκρουση ἀνάμεσα σὲ δύο πράγματα: Ἀπὸ τὴ μιὰ ἦταν ὁ νόμος, ἀδυσώπητος καὶ ἀμείλικτος, ποὺ ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν ἔβρισκε τὴ δύναμη νὰ ὑπακούσει, ἀλλὰ ποὺ ἦταν σὲ θέση νὰ χρησιμοποιεῖ μὲ ὠμότητα ἀπέναντι σὲ ἄλλους. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἀνθρώπινη σχέση, ποὺ ἦταν ἱκανὴ νὰ ἐξομαλύνει καὶ νὰ θεραπεύσει τὰ πάντα. Οἱ ἀναφορὲς τοῦ Τελώνη ἦταν οἱ συνάνθρωποί του, οἱ γείτονές του, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀόρατου γείτονα, τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὸ βρῆκε τὴ δύναμη καὶ στάθηκε στὸ κατώφλι τοῦ ναοῦ καὶ ἔτυπε τὸ στήθος του, μὲ ἀπελπισία: Σὲ πείσμα κάθε λογικῆς, γνώριζε πῶς στὸν κόσμον τῶν σκληρῶν καὶ ἀμείλικτων ἀνθρώπων ὑπάρχουν στιγμὲς ποὺ ὅλα εἶναι δυνατά, γιατί ὁ ἄνθρωπος δὲν παύει νὰ εἶναι ἄνθρωπος ἀκόμα καὶ μέσα στὴ σκληρότητά του. Τὸ ἴδιο πίστευε καὶ γιὰ τὸν Θεό. Ὁ νόμος τὸν καταδίκασε ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν ἦταν μόνο νομοθέτης οὔτε μόνο ἐπιτηρητῆς τοῦ νόμου. Ἦταν ἐλεύθερος νὰ ἐνεργήσει μὲ φιλανθρωπία μέσα στὰ πλαίσια τοῦ νόμου Του. Αὐτὴ ἡ γνώση ταπείνωσε τὸν Τελώνη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, γιατί οἱ ὅροι τῆς ἀναφορᾶς του περιεῖχαν ἐλπίδα καὶ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐλπίδας του ἦταν τὸ ἔλεος, ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ ἀγάπη.

Ἡ ἴδια ἀλήθεια ἐμφανίζεται καὶ στὴν ἐπόμενη παραβολή, τοῦ Ἄσωτου Γιου. Κι ἐδῶ βρίσκουμε δύο πρόσωπα, τὸν δίκαιο καὶ τὸν φαῦλο. Ὁ ἄσωτος γιὸς κατὰ μία ἔννοια εἶναι μία ἄλλη ὄψη τοῦ Τελῶνη καὶ ὁ μεγάλος ἀδελφὸς μοιάζει μὲ τὸν Φαρισαῖο. Ἀλλὰ ἐδῶ δὲν εἴμαστε ἀντιμέτωποι μόνο μὲ τὴ σύγκρουση ἀνάμεσα στὸ νόμο πὺ εἶναι ἀντικειμενικὸς καὶ γι' αὐτὸ νεκρὸς καὶ τὸ ἔλεος πὺ εἶναι ὑποκειμενικὸ γιατί εἶναι ζωντανὸ καὶ προσωπικὸ. Ἐδῶ ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀμαρτία. Τί εἶναι ἀμαρτία; Ὅρίζεται καθαρά, θὰ ἔλεγε κανεὶς, στὸ σύντομο διάλογο ἀνάμεσα στὸν Πατέρα καὶ τὸν γιὸ στὴν ἀρχὴ τῆς παραβολῆς.

Κι ἂν θελήσουμε νὰ τὸν μεταφέρουμε στὴ σύγχρονη ἐποχὴ μὲ ἕναν ὄχι τόσο κομψὸ τρόπο σὰν τοῦ Εὐαγγελίου, θὰ τὸν συνοψίζαμε σὲ λόγια ὅπως αὐτά: “Πατέρα θέλω νὰ ζήσω ἀλλὰ στέκεσαι ἐμπόδιο στὸ δρόμο μου. Ὅσο ζεῖς ἢ περιουσία σου ἀνήκει. Πρέπει, λοιπόν, νὰ φύγεις ἀπὸ τὴ μέση. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι εἶσαι ἤδη νεκρὸς. Δὲν μπορῶ νὰ περιμένω μέχρι νὰ πεθάνεις στ' ἀλήθεια. Ἄς συμφωνήσουμε ὅτι ὅσο τουλάχιστον μὲ ἀφορᾶ δὲν ἔχω πιά πατέρα, ἀλλὰ κατέχω τὴν περιουσία του γιατί τὸν ἔχω κληρονομήσει”. Αὐτὸ εἶναι λίγο ἕως πολὺ τὸ περιεχόμενο τοῦ διαλόγου πὺ συχνὰ διαμείβεται ἀνάμεσα σὲ γονεῖς καὶ παιδιὰ ἀλλὰ κι ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους πὺ σχετίζονται μὲ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλον τρόπο.

Μὲ ἄλλα λόγια: “Δὲν σὲ ὑπολογίζω σὰν πρόσωπο. Στέκεσαι στὸ δρόμο μου. Τὸ μόνο πὺ ἔχει ἀξία γιὰ μένα εἶναι ὅ,τι μπορῶ νὰ ἀρπάξω ἀπὸ σένα. Κι ἀφοῦ πάρω αὐτὸ πὺ θέλω μπορεῖς νὰ ἐξαφανιστεῖς. Πρέπει νὰ ἀποδεχτεῖς ὅτι δὲν ὑπάρχεις”. Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀμαρτίας ἀπέναντι στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὸν Θεὸ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ δεχτοῦμε ὅσα μᾶς προσφέρει καὶ κατόπιν νὰ τὸν ἐξορίσουμε ἀπὸ τὴ ζωὴ μας, μὲ τὸν ἴδιο ἀδίστακτο τρόπο πὺ ὁ Ἄσωτος λησμόνησε τὸν Πατέρα του στὴν ξένη γῆ. Ἀλλὰ καὶ τὸν συνάνθρωπό μας πρόθυμα τὸν παραμερίζουμε καὶ τὸν ἀποκλείουμε ἀπὸ τὴ ζωὴ μας γιατί δὲν μετράει. Αὐτὸ πὺ μετράει εἶναι τὰ ἀντικείμενα καὶ ἡ ἐκμετάλλευσή τους.

Ἐπάρχει, ὅμως, καὶ μία ἄλλη ὄψη τῆς παραβολῆς: ἡ πείνα, ἡ δυστυχία καὶ ἡ μοναξιά, ὅλα αὐτὰ πὺ ἀποστρεφόμαστε στὴ ζωὴ κι ὅμως ἀποτελοῦν συχνὰ τὴ μόνη ἐλπίδα μας νὰ σωθοῦμε. Ὅσο διάγουμε στὴν ἀνεση τοῦ βίου ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὴν πραγματικὴ μας κατάσταση. Ἀποδεικνυόμαστε ἀνίκανοι νὰ σκύψουμε μέσα μας καὶ νὰ δοῦμε ὅτι εἴμαστε μόνοι στὴ μέση του πλήθους καὶ πάμφτωχοι στὸ κέντρο τοῦ πλούτου.

Εἶναι σημαντικὸ νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ὅλα τὰ πικρὰ καὶ δύσκολα πὺ ἀνταμώνουμε στὸ δρόμο μας, ὅλα αὐτὰ πὺ μισοῦμε καὶ φοβόμαστε, εἶναι ἡ σωτηρία μας. Γιὰ μᾶς ἡ στέρηση εἶναι ὄρος οὐσιώδης. Κι ἂν δὲν ἔχουμε στερηθεῖ πρέπει νὰ μάθουμε νὰ στερούμαστε στὸ σημεῖο πὺ ἡ ἔλλειψη θὰ μᾶς ὀδηγήσει

στην επίγνωση ότι αντικρίζουμε τὸν Θεὸ σὲ κατάσταση ὀλοκληρωτικῆς γύμνιας καὶ ἀνέχειας –τὴ μόνη κατάσταση ποὺ μᾶς ἀνήκει.

Ἕνας ὁμορφος μύθος διηγεῖται τὴ ζωὴ ἑνὸς πάμφτωχου ραβίνου ποὺ πρωί-βράδυ εὐχαριστοῦσε τὸν Θεὸ γιὰ τὴ γενναιοδωρία Του. Κάποιος ποὺ ἄκουσε τὴν προσευχὴ του ἀναρωτήθηκε: “Πῶς μπορεῖς νὰ εἶσαι τόσο ὑποκριτής; Δὲν βλέπεις ὅτι ὁ Θεὸς σοῦ ἔχει στερήσει τὰ πάντα;” Κι ἐκεῖνος ἀπάντησε: “Κάνεις λάθος. Ὁ Θεὸς μὲ κοίταξε καὶ σκέφτηκε, “αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ σωθεῖ ἔχει ἀνάγκη τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα, τὸ κρῦο καὶ τὴ μοναξιά, τὴν ἀρρώστια καὶ τὴν ἐγκατάλειψη.” Καὶ μοῦ τὰ ἔδωσε σὲ ἀφθονία”. Νὰ τὸ ἀληθινὸ χριστιανικὸ ἦθος, ἡ συμπεριφορὰ ἑνὸς πιστοῦ γιὰ τὸν ὁποῖο τὸ μόνον ποὺ ἔχει πραγματικὴ σημασία εἶναι ἡ ψυχὴ του. Τὸ ἴδιο μᾶς φανερώνει καὶ ἡ αὐτοσυνειδησία τοῦ Ἀσώτου.

Ὁ ἄσωτος γιὸς μᾶς διδάσκει καὶ κάτι ἀκόμα. Ἐπιστρέφει ἔχοντας προετοιμάσει τὴν ὁμολογία του: “Πατέρα ἀμάρτησα. Δὲν ἀξίζω πλέον νὰ καλοῦμαι υἱὸς σου. Συγκατέλεξέ με ἀνάμεσα στοὺς δούλους σου”. Ἀλλὰ ὁ Πατέρας δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ συνεχίσει. Ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνας ξεστρατισμένος γιός, μία ἄσωτη θυγατέρα, ἓνας ἀνάξιος φίλος. Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ξεπερνάει τὶς δυνατότητές μας εἶναι νὰ ὑποβιβάσουμε τὴν ποιότητα τῆς σχέσης μας. Ἕνας ἀνάξιος γιὸς δὲν μπορεῖ νὰ μετατραπεῖ σὲ ἄξιο μισθοφόρο. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτιμήσουμε αὐτὸ ποὺ μᾶς δόθηκε μὲ τὴ γέννησή μας, τὸ δικαίωμα ποὺ μᾶς χάρισε ἡ ἀγάπη. Δὲν γίνεται, δηλαδή, νὰ ψάχνουμε γιὰ συμβιβασμοὺς καὶ γιὰ νομικὲς ὀριοθετήσεις στὶς σχέσεις μας μὲ τὸν Θεὸ καὶ νὰ λέμε: “Ἀδυνατῶ νὰ σοῦ χαρίσω τὴν καρδιά μου, ἀλλὰ θὰ σοῦ φερθῶ καλά. Δυσκολεύομαι νὰ σὲ ἀγαπήσω, ἀλλὰ θὰ σὲ ὑπηρετήσω”. Εἶναι μία ψεύτικη σχέση ποὺ ὁ Θεὸς δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ δεχθεῖ.

Τὸ τελευταῖο βῆμα στὸ δρόμο γιὰ τὴ Σαρακοστὴ μᾶς δίνεται μέσα ἀπὸ τὴν παραβολὴ τῶν ἀμνῶν καὶ τῶν ἐριφίων ποὺ θέτει ἐνώπιόν μας τὸν ἐξῆς προβληματισμό: Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ὀφείλουμε νὰ κρίνουμε κι αὐτὸ ποὺ τελικὰ μᾶς κρίνει; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ξεκάθαρη. Εἶναι πιθανὸν νὰ νομίζουμε ὅτι κρινόμαστε μὲ βάση τὴν ἱκανότητά μας νὰ θεολογοῦμε ἢ νὰ μετέχουμε μὲ τὴν ὑψηλὴ θεωρία σ’ ἓναν κόσμον ὑπερβατικόν. Ὡστόσο, ἡ παραβολὴ μᾶς ξεκαθαρίζει ὅτι ἡ ἐρώτηση τοῦ Θεοῦ πρὶν εἰσελθούμε στὴ Θεία πραγματικότητα εἶναι πιὸ ἀπλή: Ἔχετε γίνει ἄνθρωποι; Ἐὰν ὄχι, μὴν φαντάζεστε ὅτι θὰ μπορέσετε ποτὲ νὰ ὁμοιάσετε τὸν Θεόν, τὸν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ, ποὺ εἶναι τὸ μέτρο γιὰ κάθε τι.

Αὐτὸ τὸ σημεῖο εἶναι σημαντικό, γιατί μόνιμα πέφτουμε σὲ μία λανθασμένου τύπου κρίση. Μετράμε τὴν ἀτομικὴ μας σχέση μὲ τὸν Θεόν, πόσο πιστοὶ εἴμαστε ἢ πόσα γνωρίζουμε γιὰ τὸν Θεόν, ζητήματα ποὺ ἔχουν νὰ κάνουν μ’ αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε “πιετισμό”, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν χριστιανισμό. Ἀλλὰ ἡ ἐρώτηση τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἐξῆς: Εἶστε ἄνθρωποι ἢ μήπως ὑπ-άνθρωποι; Μὲ ἄλλα λόγια, εἶστε ἱκανοὶ ν’

ἀγαπήσετε ἢ ὄχι; Ἦμουν νηστικός, διψασμένος, γυμνός, φυλακισμένος, ἄρρωστος. Ἦσασαν σὲ θέση ν' ἀνταποκριθεῖτε στὴ δυστυχία μου μὲ ὅποιοδήποτε κόστος καὶ μὲ ὅλη σας τὴν καρδιά, ἢ ὄχι;

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἄς θυμηθοῦμε ὅσα εἶπαμε γιὰ τὸν Τελώνη καὶ τὸν Φαρισαῖο. Ὁ Χριστὸς δὲν μᾶς ζητᾷ νὰ ἐκπληρώσουμε τὸ νόμο. Δὲν πρόκειται νὰ ζυγίσει τὸ ψωμὶ καὶ τὸ νερὸ πὺν προσφέραμε, οὔτε θὰ ἀριθμήσει τὶς ἐπισκέψεις μας σὲ ἀσθενεῖς καὶ τὰ παρόμοια. Αὐτὸ πὺν θὰ μετρήσει εἶναι ἡ ἀνταπόκριση τῆς καρδιάς μας. Ἡ πράξη συχνὰ καθ' αὐτὴ δὲν σημαίνει τίποτα. Γινόμαστε ἄνθρωποι τῆ στιγμῆ πὺν, σὰν τὸν Τελώνη καὶ τὸν Ἄσωτο γιό, θὰ ἔχουμε φτάσει στὴν ἀγάπη καὶ ἡ καρδιά μας θὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ στὸν ἀνθρώπινο πόνο. Ἔχοντας αὐτὸ κατὰ νοῦ δὲν θὰ μποῦμε ποτὲ στὴ διαδικασία νὰ αἰσθανθοῦμε δικαιωμένοι γιατί δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα ζήτημα πὺν ἀφορᾷ στὴν ἐκπλήρωση τοῦ νόμου ἀλλὰ στὸ κατὰ πόσον ἀφομοιώσαμε τὸ νόμο ὥστε αὐτὸς νὰ δώσει καρπὸ μέσα μας τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης.

Ἔτσι θὰ ἀρχίσουμε νὰ κατανοοῦμε τὸν ἀνακαινιστικὸ ρόλο πὺν μπορεῖ νὰ παίξει ἡ περίοδος τῆς Σαρακοστῆς. Θὰ ἔχουμε περάσει ἀπὸ ὅλα τὰ στάδια τῆς κρίσης καὶ θὰ ἔχουμε ἀφήσει πίσω μας τὸ σκοτάδι καὶ τὸ νόμο, ἐνῶ μπροστὰ μας θὰ ἀντικρίζουμε τὸ μυστήριον τῆς σχέσης πὺν καλεῖται “ἔλεος” ἢ “Χάρη”. Καὶ θὰ εἶμαστε πλέον ἀντιμέτωποι πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὴν οὐσία τῆς ἀνθρωπιᾶς μας, πὺν ἀξίζει νὰ θυμόμαστε πὺν δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ὁμοίωσή μας μὲ τὸν Χριστό.

Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις ἄς πορευτοῦμε στὸν καιρὸ τῆς νηστείας. Ἄς ξεκινήσουμε μέσα ἀπὸ τὰ ἀναγνώσματα καὶ τὶς προσευχὲς τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ βαδίσουμε τὴ μακριὰ πορεία τῆς μετά-νοιας. Ἔτσι, θὰ ἀνακαλύψουμε τὴν ἐνέργεια τῆς Θείας χάριτος πὺν μόνον αὐτὴ ἔχει τὴ δύναμη νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ μοιάσουμε μὲ τὸν Χριστό.